קל: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

תלמוד לומר לא יוכל לבכר. ות"ת ולרבנן למה לי לא יוכל לבכר דמהי תיתי שיוכל לשנות חלק בכורה דאלעזר קרא למעוטי ולר' יוחנן בן ברוקה נמי למה לי כיוס הנחילו דעל כרחך ליכא למימר דמקל וחומר ילפי' שלא יוכל לשנות חלק פשיטות דת"ל דלא לישתוק מלא יוכל לבכר וממילא ידעינן שאין יכול לשנות לא חלק בכורה ולא חלק פשיטות משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה ואם כן ע"כ לא יכבר לא אלעזר אלא למעוטי חלק פשיטות ויש לומר דאי לאו לא יכבר הוה אמינא דיכול לשנות חלק בכורה משום דהורע כחו שאינו נוטל בראוי והשתא אלעזר שפיר כיוס הנחילו לרבי יוחנן בן ברוקה דלא נילף חלק פשיטות בקל וחומר ממלק בכורה דאין יכול לשנות:

שהרי חותכה מכאן. אין לפרש כפי' רבינו שמואל חותכה מכאן וחיה דהיינו למעלה מלומת הגידין דהא בפרק (חולין דף נו) אלומת הגידין גופא קאמר מדע שהרי חותכה מכאן כו' אלא יש לפרש כגון בעומל דקיימא לן (שם דף נה:) ניקב בסומכיה טריפה בקולשיה כשרה: ושמע

(ה) מה תלמוד לומר לא יוכל לבכר לפי שנאמר והיה ביום הנחילו את בניו (ו) שיכול והלא דין הוא ומה פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן *תלמוד לומר לא יוכל לבכר ויאמר לא יוכל לבכר מה ת"ל והיה ביום הנחילו את בניו שיכול והלא דין הוא ומה בכור שהורע כחו שאינו נוטל בראוי כבמוחזק אמרה תורה לא יוכל לבכר פשוט שיפה כחו שנוטל בראוי כבמוחזק לא כל שכן ת"ל והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה א"ר זריקא א"ר אמי א"ר חנינא (ז) אמר רבי הלכה כר' יוחנן בן ברוקה אמר ליה ר' אבא הורה איתמר במאי קמיפלגי מר סבר הלכה עדיפא ומר סבר (ח)מעשה רב (ט)תנו רבנן אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו (י)הלכה למעשה שאל ואמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה מעשה ובלבד שלא ידמה מאי ובלבד שלא ידמה והא כל התורה כולה דמויי מדמינן לה אמר רב אשי הכי קאמר ובלבד שלא ידמה בטרפות דתניא (יא)אין אומרים בטרפות זו דומה לזו ואל תתמה שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיתה א"ל ר' אסי לר' יוחנן כי אמר לן מר הלכה הכי נעביד מעשה אמר לא תעבידו עד דאמינא הלכה למעשה אמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כי אתי פסקא דדינא דידי לקמייכו וחזיתו ביה פירכא לא תקרעוהו עד דאתיתו לקמאי אי אית לי טעמא אמינא לכו ואי לא הדרנא בי לאחר מיתה לא מיקרע תקרעוהו ומגמר נמי לא תגמרו מיניה לא מיקרע תקרעיניה דאי הואי התם דלמא הוה אמינא לכו טעמא מגמר

טעמא דפלוני חכם אין תלמידיו למדין משם הלכה דשמא אם יבא לידו מעשה ידקדק יותר וירלה טעם אחר בדבר: **ולא מפי מעשה.** אם ירלה רבו עושה מעשה אל יקבע הלכה בכך דשמא טעה בטעם של פסק דין של אותו המעשה דהרבה טועין בדבר הלמוד כדאמרי' והא דפלוני לתו בפירוש אמר אלא מכללא אמר וטעה בסברא: **עד שיאמרו לו הלכה למעשה.** דכיון שבאל ע"י מעשה ואינן יודעין בדבר אלא מה שהוא אומר להם אין לומר טעם חזו ביה דלא ידע. (ג) ובמקום אחר(ו) אמרי' אין למדין הלכה ממתן משנה כגון זה שכתב במשנה והלכה כדבריו כגון הא דתנן במסכת נדה (דף ז.) רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן כו' (והמספה כמה תספה ותהא זבה גבי יולדת בזוב מעת לעת דברי ר' אליעזר (נדה נ:) חז וזבה שבדקו יום ראשון ומצאו טהורה וכו' (שם סח:) וכשלשתן תנן במשנה הלכה כדבריו(ז) ואפ"ה קבע שמואל הלכה כמותו בגמ' (שם ז:) ואשמעי' דאין מורין הלכה ממתן משנה אי לאו דקבע הלכה כמותו לא סמכינן אפסק דמתניתין אבל בהלכות הפסוקות בדברי האמוראין ודאי סמכי' דיוון שפסקום וכתבום רב אשי וריבינא שהם סוף הוראה ודאי עלייהו סמכי'. מצינו למדין היכא דפליג יחיד אאל רבים כי הני לא סמכי' אפסק הלכה של משנה אלא א"כ פוסק בגמ' אבל אפסק דגמ' סמכי' דכולהו הוו הלכה למעשה אלא שר' יוחנן לבדו היה מחמיר לעצמו ואמר לתלמידיו כדלקמן שלא יעשו דבר עד שיאמר להם הלכה למעשה והיינו טעמא דלמא הדר ביה מההוא פסק הלכה שפסק וירלה לו טעם אחר בעיניו ומיהו לאחר פטירתו יש להם לעשות מה שפסק להם דהא כל ימי חייו לא הדר ביה וכל שכן שיש לנו לסמוך על הלכות הכתובות בגמ' כמו שסידרן רב אשי דהא קיימא לן בנבא מציעא (דף פו.) רב אשי וריבינא סוף הוראה ולמי שגאל עוד בשעת מעשה אם לא נסמוך על ההלכות הפסוקות בגמ' כמו שסדרן רב אשי דקתני(ח) עד שיאמר לו הלכה למעשה הא אין אדם יראי אלא למדם דבר מעתה אלא ודאי כמו שפסקו האחרונים כך נעשה והכי אמרי' (בתחלת פתה) ירושלמי ר' זעירא בשם שמואל אמר אין למדין לא מן ההלכות ולא מן ההגדות ולא מן התוספתות אלא מן המורגלין ולא מפי מעשה הכתוב בגמרא וכריבינא כגון דפליגי רבים עליה עד שיאמרו הלכה למעשה כלומר כן הלכה לך ועשה כן אי נמי שיאמרו לו הלכה כדי לעשות מעשה כגון שבא ושאל לחכמים מעשה בא לידי היאך הלכה כדי לעשות כך ואמרו לו הלכה כפלוני אע"פ שאמרו סתם שהם להם דהא כל ימי חייו לא הדר ביה וכל שכן שיש לחדש